

est tamen opinio theologica multo probabilior. Intelligenda vero est de fide ipsa secundum se, non de sacramento fidei, seu de Baptismo, aut character e ejus; nam de hoc supponimus esse necessarium ad hanc potestatem jurisdictionis ecclesiasticæ, quia est fundamentum totius Ecclesiæ, et janua ad illam. Loquimur ergo de fide propria, quæ in credulitate actuali, vel habituali et supernaturali consistit. Et sic tenet assertionem Cajet., tom. 1, opusc., tract. 1 de Potest. Papæ, cap. 19; Canus, l. 4 de Locis, cap. ult., ad 12, et lib. 6, cap. ult.; Bellarm., l. 2 de Romano Pontifice, cap. 30. Ut vero eam clarius probemus, distinguamus tres gradus hæresis; quædam est pure interna et mentalis, quæ vocatur occulta per se; alia est externa, sed ita secreta, ut non possit in judicio probari, quæ dicitur occulta per accidens; alia est externa et publica, vel probabilis, quibus omnibus commune est fidem expellere.

7. Jam ergo, si fides amittatur per solam interiorem hæresim, manifestum videtur tunc non amitti potestatem hanc; ergo non pendet a fide secundum substantiam, seu existentiam ejus. Consequentia clara est. Probatur ergo antecedens, primo ab incommodis supra insinuatis; nam esset gubernatio valde incerta, si potestas penderet ex internis cogitationibus et culpis. Item, cum Ecclesia sit visibilis, oportet ut potestas gubernativa ejus sit suo modo visibilis, et ideo pendens ex actionibus externis, et non ex solis mentis cogitationibus. Ratio a priori est, quia in eo casu Ecclesia non aufert potestatem suo humano jure, quia non judicat de internis, ut dicemus infra. Neque etiam aufertur ex vi solius juris divini, quia vel hoc est naturale, seu connaturale ipsis donis supernaturalibus, vel est superadditum positive. Primum dici non potest, quia ex natura rei non potest ostendi necessaria connexio inter fidem et hanc potestatem; item quia potestas ordinis magis supernaturalis est, et tamen est de fide non amitti, ut in materia de Sacramento in genere latius tractatur, et docet D. Thomas 2. 2, quæst. 39, art. 3. Unde, licet fides sit fundamentum sanctificationis, et donorum quæ ad illam pertinent, non tamen est fundamentum aliarum potestatum et gratiarum, quæ propter alios dantur. Secundum autem sufficienter probatur, quia nec traditione nec Scriptura ostendi potest tale jus positivum divinum. Denique rationi consentaneum est ut, sicut ecclesiastica jurisdictio non confertur, nisi media aliqua actione hominis, sive illa sit

tantum designativa, seu electiva personæ, ut in summo Pontifice, sive collativa potestatis, ut in reliquis, ita etiam non auferatur, nisi media aliqua actione exteriori, quia in utraque debet servari proportio ad hominis conditionem et naturam, ut a fortiori ex sequenti puncto constabit.

8. De hæretico etiam exteriori occulto, seclusis censuris ecclesiasticis, de quibus statim dicemus, certum est ex vi talis delicti non amittere hanc potestatem. Quod fere eodem discursu ostendi potest, quia nec est jus divinum imponens talem penam, nec etiam ecclesiasticum, ita ut incurratur ipso facto, et ante sententiam; unde sunt multa decreta, quæ præcipiunt hujusmodi homines deponi, et privari potestate, quod non habet locum quando delictum est mentale, sed quando est externum. Imo oportet ut sit probabile, si per hominem inferenda est pœna, seu privatio. Assumptum constat ex usu; nam ita observatum videmus in antiquis Conciliis, Constantin. 1, Ephesino 1, Chalced. et aliis, et sumitur ex cap. *Ad abolendam*, de Hæreticis, et ex cap. *Omnibus*, 24, quæst. 1, ibi: *Hanc domum si quis corripientem, corrigentemque contempserit, sit tibi, inquit, sicut ethnicus et publicanus*. Ubi Augustinus loquitur de hæreticis recedentibus ab Ecclesia, et eos etiam significat esse privandos potestate et jurisdictione, per sententiam Prælatorum Ecclesiæ; ita enim illa verba Domini intelligit Glossa ult., quia inde colligit hæreticum contumacem esse judicandum. Et potest sumi ex August. in fine cap. 51, lib. 7 de Baptismo. Colligi etiam hoc potest ex illo Pauli ad Titum 3: *Hæreticum hominem post primam et secundam correptionem devota*; ergo saltem antequam moneri et corripri possit, non est privatus ipso facto jurisdictione et potestate sua; ut autem corripri possit, ita ut sit obligatio vitandi illum ut ab Ecclesia præcisum, necesse est ut crimen non sit occultum. Denique hanc etiam partem probant multa ex his quæ adduximus.

9. *Papam hæreticum ex vi juris divini eo ipso desinere esse Papam sentiunt multi.* — *Per hæresim occultam per accidens omnem Episcopum inferiorem Papa amittere, quantum est ex se, omnem usum jurisdictionis ecclesiasticæ.* — Major difficultas est in tertio membro, quando Ecclesiæ Prælati publice fidem deserunt. Nam multi viri docti loquentes de Papa docent, si fiat publice hæreticus, eo ipso desinere esse Papam. Quod si verum est, non potest id esse ex vi juris humani, quod non ha-

bet vim coactivam supra Papam; et ita censent esse ex vi juris divini, quod Paulus declaravit in loco allegato ad Tit. 3. Quod jus consequenter habebit effectum in quibuscumque Prælati Ecclesiasticis. Et ita sentit Bellarm. supra, et indicat Driedo, lib. 4 Dogmat., c. 2, p. 2, sentent. 7. Contrarium vero tenet Cajetan. supra. Quam rem gravissimam nolumus nunc perfunctorie definire; nam fere pro solo Papa est necessaria, et tractabitur in materia de fide. De inferioribus autem Prælati nunc certum est, non solum per hæresim publicam, sed etiam per omnem externam, etiam occultam per accidens (ut vocant), amittere, quantum est ex se, usum omnis ecclesiasticæ jurisdictionis, saltem ratione excommunicationis, quam ipso facto incurrunt. An vero hæc excommunicatio sit de jure divino vel humano, et quam sit antiquum, et quomodo nunc servandum sit in publicis hæreticis nondum nominatim excommunicatis, ac denunciatis, seu declaratis, in materiam de hæresi remittimus; quia in præsentia materia neutra opinio necessaria est. Dicimus ergo de facto hæreticum publicum, etiamsi denunciatus non sit, non posse validas leges ferre saltem ratione censuræ. Neque obstat Extrav. *Ad evitanda*, quia illa constitutio non est in favorem excommunicati, sed fidelium; et ideo, quamvis alii non teneantur vitare illum, nihilominus, si publice constet illum esse hæreticum, optime possunt illi non obedire, nec ejus leges servare, quia revera ille non habet usum potestatis ad coercendum vel obligandum, et alioqui ipsi non coguntur communicare cum illo, licet possint id facere in his quæ honesta et comoda fuerint. Si autem subditi parere non tenentur, ipse non habet usum jurisdictionis coactivæ, et ideo leges ab illo latæ nullæ seu invalidæ sunt.

10. *Ad rationes Castri respondetur.* — *Consentaneum est suavi gubernationi Dei non permittere Papam fieri hæreticum; quod si fiat, juridice est declarandus, sicque deponitur a Christo Domino.* — Ad rationes ergo ultimo loco adductas pro opinione Castri responderi facile potest. Ad primam dicitur antecedens ad summum procedere de hæreticis publicis, et in illis esse dubium; tamen, sive ex jure divino, sive ex ecclesiastico, fatemur illos esse privatos potestate ferendi leges. Ad secundam negatur assumptum, quia character baptismalis potest sufficere ad retinendam hanc potestatem, præsertim si in publico ritu fidei et externo nondum quis discessit ab Ecclesia. Ad

tertiam de summo Pontifice possemus respondere, negando posse dari talem eventum juxta opinionem asserentem Pontificem Romanum ex divino privilegio non posse errare in fide, etiam ut particularem personam, quam opinionem probabiliter defendunt aliqui, vindicando ab hac nota omnes Pontifices qui hactenus præcesserunt. Nam videtur consentaneum suavi providentiæ Dei, ut non permittat eum falsa contra fidem sentire, quem permittitur non est, falsa docere. Et ita dicunt utrumque complecti verba illa: *Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua*. Quia vero hæc sententia non est admodum recepta, et concilia generalia aliquando admiserunt casum illum, et consequenter supposuerunt saltem esse possibilem; ideo dicendum est, si Papa fiat hæreticus, non statim cadere a dignitate ipso facto ratione fidei amissæ, ut generaliter probatum est, quia nullum de illo habemus speciale jus divinum, neque fuisset Ecclesiæ conveniens propter pericula schismatum. Neque etiam ex vi censurarum ecclesiasticarum manet depositus ipso facto, quia Pontifex non est capax censuræ, quamdiu Pontifex est, quia nulli subjicitur in terris quoad potestatem coercivam, ad quam pertinent censuræ. Unum ergo superest Ecclesiæ remedium, scilicet, ut in concilio generali juridice declaretur hæreticus; nam eo ipso cadit a dignitate, non tam potestate humana quam divina. Sicut enim quando eligitur, non accipit potestatem ab electoribus, sed a Christo: ita in eo speciali casu a Christo ipso deponitur post juridicam declarationem. Et quamvis forte de hoc non habeamus expressum jus divinum scriptum, tamen traditio Ecclesiæ sufficienter ostendit esse in Ecclesia hanc potestatem, quæ fere debita illi erat jure defensionis, et ad providentiam Christi Domini maxime pertinebat. An vero hoc remedium sit semper necessarium, etiamsi contingat Papam esse publice hæreticum, disputabitur in locis præallegatis.

CAPUT VIII.

UTRUM POTESTAS ECCLESIASTICA AD LEGES FERENDAS SIT EXCELLENTIOR CIVILI IN FINE, ORIGINE, SUBJECTO, ET ALIIS PROPRIETATIBUS.

1. *Conclusio affirmativa.* — *Potestas ecclesiastica etiam ut legislativa, est supernaturalis.* — Quamvis hæc questio magna ex parte in superioribus definita sit, nihil

ominus, ut excellentia hujus potestatis magis illustretur, et aliquibus difficultatibus occurramus, opportunam hoc loco illam judicavimus. Primo itaque certum statuimus, potestatem hanc ecclesiasticam in lege evangelica longe excellentiorem esse potestate civili. Hæc veritas facile ostendi potest ex his quæ adduximus in cap. 1 hujus libri, præsertim concl. 3, ubi doctores etiam allegavimus. Est etiam communis Patrum. Ignat., Epist. ad Symrnen.: *Ego autem dico, honorate quidem Deum ut auctorem omnium et Dominum, Episcopum autem tanquam principem Sacerdotum, imaginem Dei ferentem, principatum quidem secundum Deum, sacerdotium autem secundum Christum, et post hunc honorare oportet etiam regem.* Ambros., lib. 2 de Dignitat. Sacerdot. c. 2: *Honor et sublimitas Episcopalis (inquit) nullis comparationibus poterit adæquari. Si regum fulgori compares, et principum diademati, longe erit inferius quam si plumbi metallum ad auri fulgorem compares, quippe cum videam regum colla et principum committi genibus sacerdotum.* Quæ verba referuntur, et probantur a Gelas. in cap. *Duo sunt*, 96 distinct. Innocentius autem in capit. *Solitæ*, de Majorit. et obedient., soli et lunæ comparat dictas potestates. At vero Chrysost., lib. 3 de Sacerdot. in principio: *Sacerdotium (inquit) tanto regno est excellentius, quantum spiritus et carnis intervallum esse potest.* Quam sententiam latissime prosequitur et amplificat in Homil. 83 in Matthæum: *Sive (inquit) princeps diademate coronatus sit, indigne autem accedat, prohibe; majorem illo potestatem habes.* Et similia multa habet Homil. 4 et 5 in verba Isai. *Vidi Dominum*, etc. et Homil. 3 ad Populum, aliquantulum a principio, ubi, loquens de Flaviano, eum præfert imperatori, dicitque habere gladium non ferreum, sed spiritualem; et plura ex Patribus in sequenti capite referimus. In prædictis autem locis fere semper loquuntur generatim de potestate sacerdotali secundum totam amplitudinem suam, includendo potestatem ordinis, secundum quam complectitur potestatem censurandi, remittendi peccata, creandi sacerdotes, etc., simulque potestatem jurisdictionis, quæ includit etiam dispensationem thesauri spiritualis Ecclesiæ, et potestatem ligandi ac solvendi per censuras, et alia multa. In qua universalitate considerata hæc potestate, luce clarius est esse longe excellentiorem civili potestate. Hic autem non tantum hoc modo loquimur, sed etiam præcise conferendo has potestates sub ratione legisla-

tivæ potentiæ; et sic etiam dicimus excellere ecclesiasticam potestatem, quod tradit aperte Bonifacius Papa in Extravaganti *Unam sanctam*, de Majorit. et obedient. inter communes. Et ratio reddi potest ex dictis in cap. 1, quia potestas hæc (etiam ut legislativa) est ordinis supernaturalis; potestas autem civilis naturalis est, ut supra est ostensum: ergo illa est excellentior in suo esse et substantia. Atque hæc potest constitui differentia inter has duas potestates, quæ ex dictis in capite primo satis constat, et statim amplius explicabitur. Ut autem excellentia hujus potestatis illustrior fiat, aliæ etiam differentiæ assignandæ sunt ex parte causarum, et principiorum, et actuum utriusque potestatis.

2. *Finis potestatis ecclesiasticæ est supernaturalis.* — Secunda ergo excellentia hujus potestatis sumitur ex parte finis; nam finis potestatis ecclesiasticæ supernaturalis est, civilis autem omnino intra naturæ ordinem continetur; ille spiritualis, hic materialis est; ille æternus, hic temporalis. Hæc enim omnia constant ex dictis in hoc libro, capite primo et secundo, et in libro superiori, capite sexto. Nam ibi ostendimus finem potestatis ac juris civilis non esse felicitatem æternam, ac supernaturalem, sed ad summum felicitatem naturalem hujus vitæ; eamque non exactam et perfectam, sed quantum in humana communitate perfecta obtineri potest; ad vitam autem futuram post mortem, vel ad statum ejus, per se et intentione sua non extendi illam potestatem. De potestate autem legislativa ecclesiastica longe aliter sentiendum est; nam per se primo data est ad dirigendos homines in felicitatem æternam, ac supernaturalem vitæ futuræ: hic enim est finis ultimus per se primo intentus per hanc potestatem. Nam, sicut Christus Dominus propter hunc finem sanguinem suum fudit pro hominibus, ita propter eundem instituit ecclesiam suam, et potestatem ad illam regendam in ordine ad eundem finem hominibus contulit. Et hic est sensus illorum verborum, *Tibi dabo claves regni cælorum*, etc., et illorum, *Posuit vos Spiritus Sanctus Episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.* Et ita sæpe in legibus canonicis fit expressa mentio hujus finis, ut in cap. *Inter cætera*, de Offic. ordin.: *Inter cætera (dicitur) quæ ad salutem pertinent populi Christiani*, etc., et in cap. *Quoniam*, distinct. 10, dicitur imperatores indigere Pontificibus *pro æterna vita*; idem in cap. *Cum ad verum*, dist. 96. Et hinc etiam est, ut hæc po-

testas per leges suas principaliter intendat animarum salutem, et ut peccata caveantur, ut ex multis juribus ostendi superiori lib. c. 6, et idem sumitur ex cap. 2 de Constit. in 6, ibi: *Ut animarum periculis obvietur*, et cap. ult. de Pœnit. et remiss., ibi: *Ne pro dilatione penitentiae periculum immincat animarum*; et in toto capite *Omnis utriusque*, eodem, et præsertim ibi: *Diversis experimentis utendo ad salvandum ægrotum.* Item ex cap. *Ut constitueretur*, d. 50, ubi Augustin. ait antiquam irregularitatem impositam agentibus publicam poenitentiam propter enormia crimina, inductam esse ex rigore disciplinæ pertinentis ad potestatem clavium, significans, hanc potissimum datam esse ad spiritualem criminum correctionem, et ad salutem animarum procurandam. Denique fere ex toto jure canonico, et Epistolis decretalibus Pontificum est id manifestum.

3. *Potestas ecclesiastica supernaturalis, cum non possit esse in natura pura, et semper præcipit saltem in ordine ad supernaturalem finem.* — Ratio etiam est clara, quia potestas hæc supernaturalis est, ut supra cap. 1 late ostendimus: ergo per se et natura sua tendit in supernaturalem finem, sive futuræ vitæ, sive præsentis; hi enim ita sunt inter se connexi et subordinati, ut non possit unus ab altero separari: ergo in hoc fine maxime differt hæc potestas a potestate civili, quæ mere naturalis est, et tantum ad finem naturalem ex se tendere potest, ut supra ostensum est. Atque ita constat opinionem Fortunii tractatam supra lib. 4, cap. 6, quatenus confundit fines harum potestatum, probabilem non esse, et occasionem posse præbere multis erroribus. Nam certe, si utriusque potestatis idem est finis ultimus, eadem etiam erunt media, eademque materia, et consequenter iidem actus, et quidquid una potest, poterit altera; quæ sunt plane erronea. Ratio vero est, quia potestates hæc in suo esse plus quam genere distinguuntur; ergo et in finibus distingui necesse est. Antecedens patet ex dictis, quia una est supernaturalis, non tantum quia a Deo conceditur extraordinario modo, sed quia ex se et natura sua non potest inveniri in ipsa natura, nec ex principiis ejus oriri, quod secus est de potestate civili. Unde etiam potestas regia, prout in Saule fuit vel Davide, licet habuerit in eis quemdam modum supernaturalem, longe diversa fuit ab hac potestate; nam illa fuit tantum potestas civilis, ac de se naturalis in substantia sua, licet modo præternaturali data fuerit; hæc

autem est per se supernaturalis, et ordinis divini, quia nullo modo esse potest connaturalis hominibus. Prima vero consequentia patet, quia totum esse cujuscumque potestatis est in ordine ad suum finem et objectum; ergo si potestas supernaturalis est, necesse est ut ad finem et objectum supernaturale natura sua tendat.

4. Dices: sæpe leges canonicæ disponunt de rebus quæ mere exteriores sunt, et naturales; nam jus etiam canonicum intendit externam pacem, et justitiæ conservationem, ut in proemio Decretalium dicitur, et in hunc finem coercet et punit vitia. Multa etiam inveniuntur in legibus canonicis, quæ solum pertinent ad ordinem causarum et contractuum, ut patet ex libro 2, et ex magna parte libri tertii Decretorum: ergo, licet potestas ecclesiastica, ut est potestas tradendi doctrinam fidei et sacramentorum, et ut est potestas remittendi peccata, vel dispensandi spiritualia, supernaturalis sit, et finem supernaturalem respiciat; nihilominus, ut est legislativa, videtur esse ejusdem rationis et ordinis cum potestate civili. Respondetur negando consequentiam. Primo quidem, quia etiam in materia fidei et sacramentorum multa supernaturalia et supernaturaliter præcipit, nimirum, credere hoc vel illud, recipere talia sacramenta tali modo, vel tempore, offerre sacrificium supernaturale, vel illi assistere, et similia: in quibus omnibus se gerit, ut potestas legislativa est, juxta ea quæ tractat Joan. XXII in Extrav. *Quia quorundam*, de Verbor. significat. Secundo, quia etiam in his omnibus quæ statuit hæc potestas, pertinentque ad externam politiam ecclesiasticam, vel ad lites, contractus, etc., semper supernaturaliter præcipit, id est, sub ratione supernaturali, et in ordine ad finem supernaturalem. Nam eadem est potestas legislativa in quacumque materia, et semper operatur sub propria ratione objecti sui; quod potest a simili declarari ex actibus virtutum infusarum. Nam per fidem, verbi gratia, non tantum credimus supernaturalia mysteria, sed etiam multa naturalia, ut Deum esse, vel animam esse immortalem; tamen prout fides circa hæc versatur, sub ratione supernaturali tendit, et supernaturaliter operatur: idem in charitate et spe videre licet, et maxime in virtutibus moralibus per se infusis; ita ergo se habet hæc potestas in his legibus ferendis, quæ politicæ et quasi civiles esse videntur: nam semper in illis habet respectum ad salutem animarum, et ad religiosum cultum Dei, ut ex tenore etiam

ipsorum canonum regulariter constare potest. Estque optimum exemplum in cap. *Qualiter et quando*, 2 de Accus., ubi tractando de ordine in judiciis vel denuntiationibus servando, ipsum colligere nititur Pontifex ex auctoritatibus Novi et Veteris Testamenti: *Ex quibus*, inquit, *postea processerunt canonice sanctiones*. Ratio vero est, quia, cum hæc potestas sit superioris ordinis, complectitur etiam inferiora quatenus aliquo modo superioribus deserviunt, vel per modum subjecti, vel per modum instrumenti, aut alio simili, et ita potest etiam de rebus, seu materiis inferioris ordinis leges ferre, semper tamen sub ratione superiori et supernaturali.

5. *Tertia excellentia ex origine et causa efficiente*. — Tertia excellentia hujus potestatis assignari potest ex parte causæ efficientis et originis: nam hæc potestas est quasi per se infusa, unde a solo Deo, ut auctor est et gubernator supernaturalis, tanquam a primo et principali principio manare potest immediate: potestas autem civilis datur a Deo ut auctore naturæ, et non proprie per se confertur, sed per modum proprietatis manantis ab ipsa natura, modo explicato in lib. 3; unde constat etiam ex hoc capite longe excellentiorem esse hanc potestatem. Quod amplius ita declaratur; nam hæc potestas secundum suam adæquatam rationem et excellentiam a Christo Domino collata est, et in illo fuit veluti proprietas manans ex unione hypostatica humanitatis ad Verbum, ut in 1 tom. 3 partis, disp. 47, late explicuimus: unde constat tanto excellentiorem esse hanc potestatem in suo fonte potestate civili, quanto unio hypostatica superat communitatem humanam. A Christo vero, et per Christum derivata est hæc potestas ad Vicarium per maximam quamdam participationem illius potestatis excellentiæ, quæ fuit in Christo, et sic habuit fundamentum non solum in ipsa incarnatione, sed etiam in meritis Christi Domini, et in sanguine ejus, quod non potest dici de potestate civili secundum se spectata; ergo ex his omnibus manifeste apparet excessus ecclesiasticæ potestatis.

6. *Quarta excellentia ex parte subjecti, cum principaliter sit in Christo Domino, civilis autem potestas in communitate humana*. — Quarto, declarari potest excellentia hæc ex parte subjecti, quia potestas ecclesiastica multum excedit civilem in primario, et veluti immediate subjecto. Nam potestas civilis immediate est in communitate humana; hæc autem potestas residet principaliter in Christo homine: unde fit ut, quoad subjectum proximum, illa prior

sit in eo homine cui communitas illam commisit, vel in successoribus ejus; hæc vero sit in eo cui Christus illam commisit, vel successoribus ejus, aut mediante ipso in aliis. Inter has autem personas sunt tres differentiæ notandæ. Prima, quod potestas civilis potest esse in quolibet homine, etiam non baptizato, hæc vero ecclesiastica non nisi in habente characterem Baptismi. Quia Baptismus est janua Ecclesiæ, et ideo, sicut ante characterem Baptismi nullus directe subjicitur Ecclesiæ, ita etiam sine illo characterem nullus est capax ecclesiasticæ potestatis, unde nec potestatem ordinis habere potest. Dices hinc posse inferri illa incommoda, quæ supra inferebamus de hæretico mentali, quia si, amissa fide, amitteret potestatem, valde incerta esset hæc potestas; ita enim in præsentem incertum est, an aliquis habeat characterem Baptismi, quia multis modis contingere potest Sacramentum non esse validum; ergo ex necessitate characteris eadem incertitudo sequitur. Respondetur tamen non esse simile, quia certitudo Baptismi, quamvis non sit omnino infallibilis, habet nihilominus eam moralem certitudinem, quæ in rebus humanis haberi potest, et character semel impressus nunquam amplius deleri potest; fides autem facile amitti potest.

7. Alia differentia est, quod potestas civilis in viris et feminis esse potest; ecclesiastica vero in feminis esse non potest, saltem ordinario jure. Loquimur de potestate jurisdictionis, ad quam legislatio spectat; nam de potestate ordinis, certum est feminas illius incapaces esse, ut in materia de Ordine ex professo ostendendum est contra novatores excitantes antiquam hæresim Papuzianorum, quam refellunt August. de Hæres. in 27, et Epiphanius in 49; ex Paulo 1 ad Corinth. 14, et 1 ad Timoth. 1, ubi feminas nec docere nec loqui in Ecclesia permittit. Dixi autem *non potest*, quia hæc potestas, quatenus immediate a Christo datur, id est, summa et pontificia, non potest esse in femina, quia illa non est capax ordinis, vel consecrationis episcopalis, et ideo nec pontificatus potest esse capax. Quod autem de Joan. VIII quidam finxerunt, fabulosum est, ut ex Onuphrio ostendit Bellarmin. lib. 3 de Roman. Pontific., cap. ult., et copiose Baron., t. 10, anno Christi 855, n. 56 et sequentibus, ubi alios refert. Et in n. 63, recte advertit quod, licet factum illud fabulosum ita ut narratur accidisset, illa femina non fuisset Pontifex, sed vacasset sedes pro illo tempore, et postea in electione Benedicti fuisset continuata

CAPUT IX.

UTRUM POTESTAS ECCLESIASTICA SIT ITA SUPERIOR CIVILI, UT ILLAM SIBI SUBJECTAM HABEAT.

successio, de quo alibi latius. Hinc vero colligo extendendum esse verbum illud *non potest*, ad totam jurisdictionem ecclesiasticam ordinariam. Nam ille qui incapax est potestatis ordinis, etiam est incapax ordinariæ jurisdictionis ecclesiasticæ, quia ex divina institutione Ecclesia in spiritualibus debet per sacerdotes, aut clericos ordinario jure gubernari. Et nihilominus addidi, saltem ordinario jure, propter jurisdictionem ecclesiasticam, quatenus per Pontificem delegari potest, de qua est controversia an aliquis actus hujus potestatis committi possit feminae. In qua certum est, non debere committi, et magis receptum est non posse, ut in materia de Censuris, disp. 2, sect. 3, a n. 5, tractavi. Et quoad præsentem potestatem legislativam, nunquam visum est in Ecclesia, quod signum est fieri non posse.

8. *Mere laicus possitne eligi Papa, et electus uti sua jurisdictione*. — Ultimo est in hac parte differentia, quod potestas civilis esse potest in mere laicis; hæc autem non nisi in clericis, quæ eodem modo explicanda est, sicut præcedens; quanquam de pontificia potestate non sit ita certum, mere laicum esse omnino incapax ejus, si alioqui rite eligatur, ut statim ordinetur. Est autem certum nunquam esse factum in Ecclesia, nec fieri debere, propter novitatem et periculum. Et similiter est certum non debere sic electum uti jurisdictionis potestate, nisi sit ordinatus, quamvis ante pontificiam consecrationem possit illa uti statim atque electus est, et in sede collocatus. De inferiori autem potestate ordinariam jus Ecclesiæ est, ut laicis non committatur, et ideo infra summum Pontificem nullus potest illam committere laico: unde, licet aliquando visum sit laicum eligi, aut postulari ad episcopatum, ut Ambrosium, etc., non tamen visum est illi dari potestatis usum, donec aliquam ordinationem accipit. Ideoque summus Pontifex, ordinario jure utendo, illam non præbet nisi homini constituto in aliquo gradu clericali, saltem primæ tonsuræ, quamvis de absoluta potentia possit fortasse aliud facere. Alia denique excellentiæ possunt facile, ex supradictis, in hac ecclesiastica potestate considerari, scilicet, quod sit multo universalior, et in suo gradu supremo sit unica pro toto orbe, et quod sit maxime necessaria, et quod suo modo sit Ecclesiæ fundamentum, ut dixit D. Thomas in 2, dist. 44, in ultimo dubio litterali; ac denique quod nobiliores habeat effectus, quod explicando leges ejus magis constabit.

1. Quamvis superiori capite ostensum sit ecclesiasticam potestatem esse excellentiorem in perfectione, non inde statim inferitur esse superiorem in subordinatione et propria jurisdictione; nam potest facultas una esse minus perfecta quam alia, et non illi subjecta, vel subordinata. Atque hinc sumi potest ratio dubitandi, quia subordinatio hæc non sequitur intrinsece ex majori perfectione: neque etiam ostendi potest ex speciali Christi concessionem: ergo non datur. Major patet ex ratione facta, et juvari potest exemplo legis veteris, in qua etiam fuit potestas sacerdotalis et regia, et nihilominus regalis non erat subjecta sacerdotali; imo potius videtur posse contrarium sumi ex 3 Regum 2, ubi Salomon deposuit Abiathar a sacerdotio, et loco illius posuit Sadoc; ergo erat tunc sacerdotalis potestas sub regali, potius quam e contrario. Minor autem probatur, quia in Novo Testamento non legimus instituisse Christum sacerdotium concedendo illi hanc superioritatem, quia Petrus, non obstante sua potestate, præcipit omnibus fidelibus subjectos esse principibus et regibus, 1 Pet. 2; et Paulus, Rom. 13, idem pronuntiat de omni anima. Neque etiam id habetur ex traditione, nam potius ex historiis colligi potest imperatores judicium interdum tulisse de Pontificibus, eosque deposuisse.

2. *Conclusio affirmativa ob unitatem Ecclesiæ Christi*. — Nihilominus dicendum est potestatem ecclesiasticam non solum esse in se nobiliorem, sed etiam superiorem, et habere sibi subordinatam et subjectam potestatem civilem. Sunt enim hæc duo, ut dixi, valde distincta, quod etiam D. Thomas in 2, in fine, dist. 44, declaravit. Est ergo conclusio hæc certa et communis apud Catholicos, de qua videri potest D. Thomas ibi; et Bonav., tom. 2 Opusc., in 38; et Eccles. Hierarch., p. 2, § 1, in fin.; Henric., quodlib. 6, q. 23; Vict., relect. 2 de Potest. Ecclesiæ, et relect. de Indis, p. 1, n. 29, ubi dicit hoc esse verum non solum de potestate hac, prout est in Papa, sed etiam prout est in quolibet Episcopo. Quod jure ordinario et ecclesiastico, ac seclusis privilegiis aut exemptionibus verum est; in sequentibus vero amplius exponetur. Videri etiam possunt Driedo de Libertate Christiana lib. 2,